

บทที่ บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานคร เมื่อมีการปรับปรุงระบบคมนาคมและสาธารณูปโภค ตลอดจนการสร้างอาคารที่มีความ “หนาแน่น” เช่นตึกแถวสองชั้นเพื่อทำการค้าและอาคารต่างๆมากขึ้น (อลิศรา มีนะกะนิษฐ 2545 : 95) ก่อให้เกิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตสร้างปัญหาในด้านการกายภาพ การใช้ที่ดิน การอยู่อาศัยและการค้า เกิดการจัดสรรการใช้พื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งการจับจองพื้นที่ทำกิจกรรม พื้นที่ทำกิน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการใช้พื้นที่ในลักษณะต่างๆ

และการเติบโตอย่างต่อเนื่องของกรุงเทพมหานคร ได้ก่อให้เกิดพื้นที่ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกันในลักษณะต่างๆอย่างย่านการค้า พาณิชยกรรม โดยเฉพาะย่านเยาวราช หรือไชน่าทาวน์ของเมืองไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สำคัญแห่งหนึ่ง เป็นแหล่งเศรษฐกิจการค้าที่มีอายุมากกว่า 100 ปี และเต็มไปด้วยเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น แต่จากการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นหนึ่งในศูนย์กลางของธุรกิจและการค้า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของลักษณะทางกายภาพ รวมถึงการก่อสร้างในอดีตยังไม่มีข้อกำหนดเทศบัญญัติเหมือนในปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อเกิดกิจกรรมต่างๆของย่านพาณิชยกรรม ทำให้เกิดการสัญจรทั้งจากผู้คนและรถยนต์ รวมถึงการใช้พื้นที่เพื่อค้าขาย ส่งผลต่อพื้นที่โล่งว่างโดยเฉพาะการใช้พื้นที่ระหว่างอาคาร ซึ่งพื้นที่ว่างระหว่างอาคารคือส่วนหนึ่งนอกจากลานโล่ง และพื้นที่ใช้สอย และหากขาดการจัดการและกำหนดแนวทางต่อการใช้ประโยชน์ รวมถึงการวางแผนเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆที่มีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางกายภาพด้านต่างๆตามมาภายหลัง

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าสมควรมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการกำหนดมาตรฐาน หรือแนวทางที่ชัดเจนต่อการใช้พื้นที่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาต่อการใช้พื้นที่ให้เหมาะสม เพื่อการพัฒนาทางด้านกายภาพ ที่จะสอดคล้องและสามารถรองรับกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น

1.2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อให้ทราบความเป็นมา และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจสังคมของพื้นที่ย่านเยาวราชจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- 1.2.2 เพื่อทราบถึงลักษณะกิจกรรม และพฤติกรรมการใช้พื้นที่ว่างระหว่างอาคารในเชิงพาณิชย์กรรมของพื้นที่ย่านเยาวราชบริเวณถนนแปลงนาม ถนนอิสรานุภาพและถนนผดุงด้าว
- 1.2.3 วิเคราะห์ปัญหา ศักยภาพ ข้อจำกัด ความเชื่อมโยงและแนวโน้มของการใช้พื้นที่ในบริบทต่างๆ
- 1.2.4 กำหนดเป็นแนวทางเพื่อนำมาสู่การพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อไป

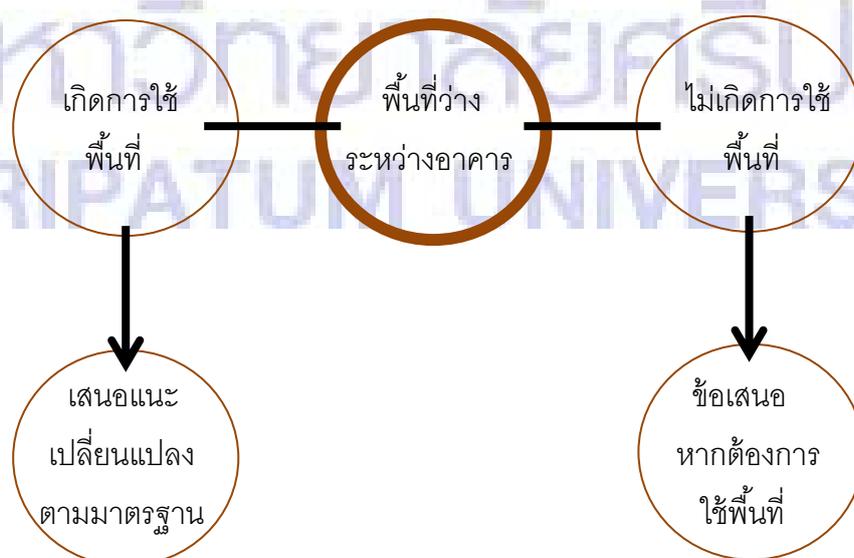
1.3 คำถามการวิจัย

การใช้พื้นที่ของคน รถ และการค้าขาย คือปัจจัยในการใช้พื้นที่ว่างระหว่างอาคารของย่านเยาวราชบริเวณถนนแปลงนาม ถนนอิสรานุภาพและถนนผดุงด้าวหรือไม่ และจะมีผลต่อลักษณะทางกายภาพอย่างไร

1.4 สมมุติฐาน

แนวทางการออกแบบที่เหมาะสมเป็นวิธีที่สามารถพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของพื้นที่ว่างระหว่างอาคารได้

กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

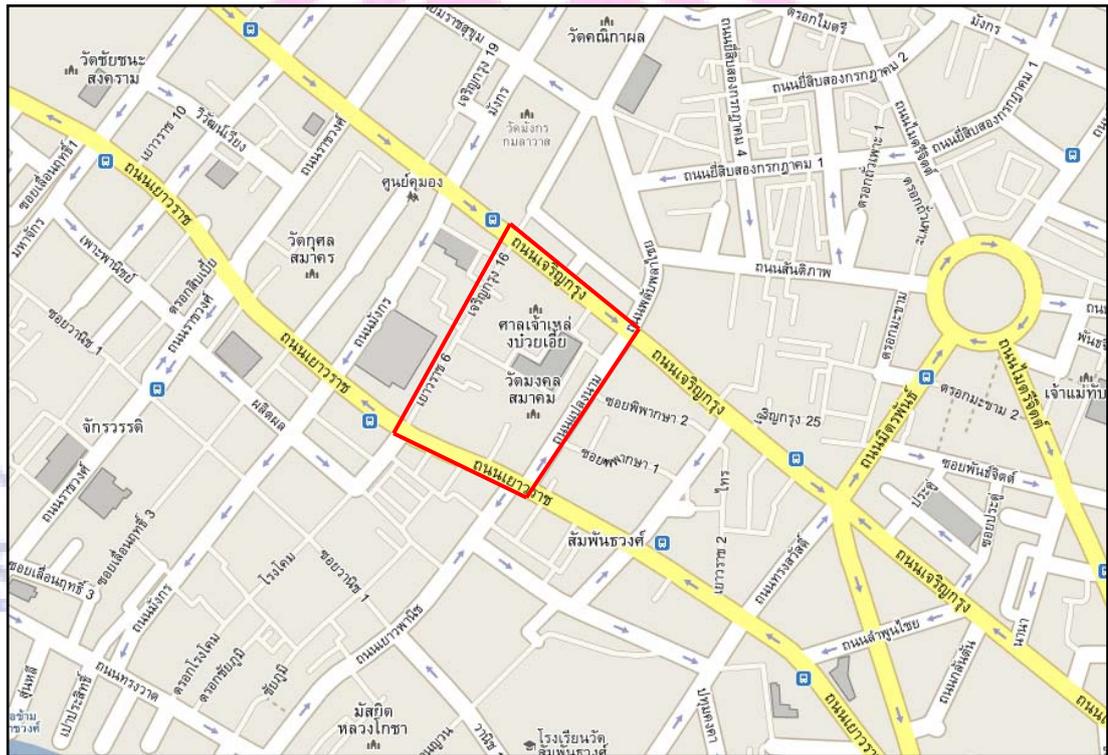
1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ศึกษาลักษณะทางกายภาพ และพฤติกรรมการใช้พื้นที่และกิจกรรมต่างๆของที่ว่างระหว่างอาคาร เพื่อทำการปรับปรุงพื้นที่ว่างระหว่างอาคาร โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวางผังกิจกรรมการออกแบบ Street Furniture รวมถึงการจัดระบบสาธารณูปโภคและอื่นๆ

ขอบเขตทางด้านพื้นที่โครงการ

ศึกษาและสำรวจภาคสนามในพื้นที่ย่านเยาวราช ซึ่งเลือกใช้เป็นกรณีตัวอย่างเนื่องเพราะเป็นพื้นที่ซึ่งมีบริบทและลักษณะทางกายภาพที่มีความเฉพาะตัว เป็นพื้นที่พาณิชยกรรมที่มีอายุมายาวนาน และมีการใช้พื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านสถาปัตยกรรม โดยกำหนดขอบเขตในการศึกษาบริเวณถนนแปลงนาม ถนนอิสระนุภาพ และถนนผดุงด้าว ซึ่งอยู่ระหว่างถนนเจริญกรุงและถนนเยาวราช

ที่มา : www.google-earth.com

ภาพที่ 1.2 แสดงพื้นที่ทำการศึกษาย่านเยาวราช

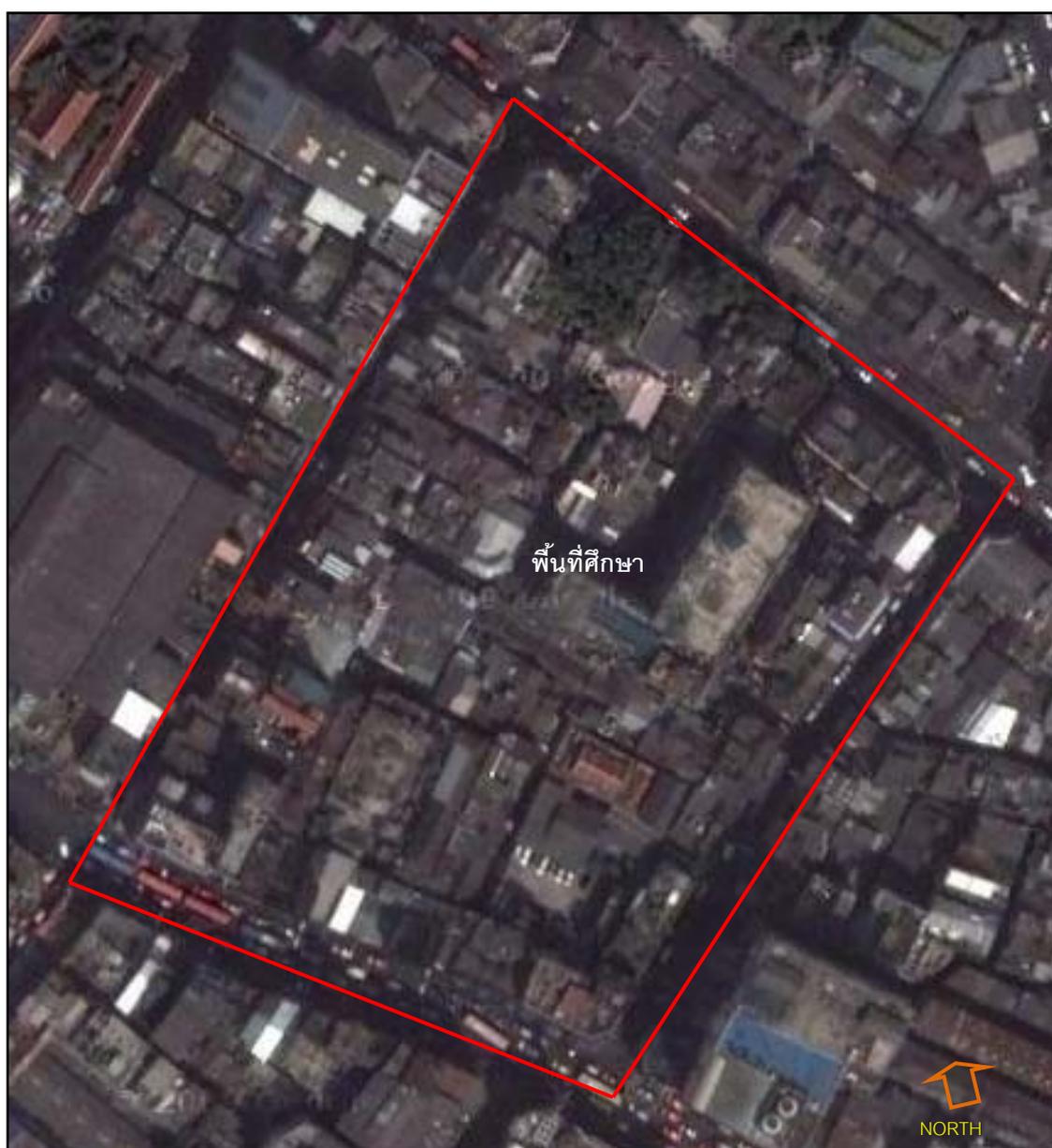
ขอบเขตของพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับถนนเจริญกรุง

ทิศตะวันออก ติดกับถนนผดุงด้าว

ทิศตะวันตก ติดกับถนนแปลงนาม

ทิศใต้ ติดกับถนนเยาวราช

ที่มา : www.google-earth.com

ภาพที่ 1.3 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 1.5.1 สรุปได้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ว่างระหว่างอาคารในบริบทต่างๆ
- 1.5.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านกายภาพของพื้นที่ระหว่างอาคารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
- 1.5.3 เป็นแนวทางที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

พาณิชย์กรรม (Commerce) หมายถึง การค้าและบริหารที่เกี่ยวกับการค้าทุกชนิด ในพื้นที่ย่านเยาวราช ไม่ว่าจะเป็นการค้าปลีก ค้าส่ง การส่งออก การธนาคาร และการประกันภัย

พื้นที่โล่งว่าง (Open Space) หมายถึง พื้นที่อันปราศจากหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุม เช่นบ่อน้ำ สระว่ายน้ำ หรือที่จอดรถ และให้ความหมายรวมถึงพื้นที่ของสิ่งก่อสร้างหรืออาคารที่สูงจากระดับพื้นดินไม่เกิน 1.20 เมตร และไม่มีหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมเหนือระดับนั้น

พื้นที่ว่างระหว่างอาคาร หมายถึง พื้นที่ที่ถูกเว้นระยะที่กำหนดขึ้นตามกฎหมาย เพื่อใช้เป็นทางสัญจร และช่องเปิดสำหรับอาคาร

เยาวราช หมายถึง แหล่งชุมชนชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก จัดเป็นย่านธุรกิจการค้า การเงิน การธนาคาร ร้านทอง ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้ารวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครโดยได้รับการขนานนามว่าไชน่าทาวน์

อาคาร (Building) หมายถึง สิ่งก่อสร้างโดยมนุษย์ในรูปของ โรง เรือน หรือรูปแบบอย่างอื่นสำหรับใช้สอย มักมีส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม มากกว่าหนึ่งอย่างและปกติจะตั้งอยู่บนพื้นดิน